

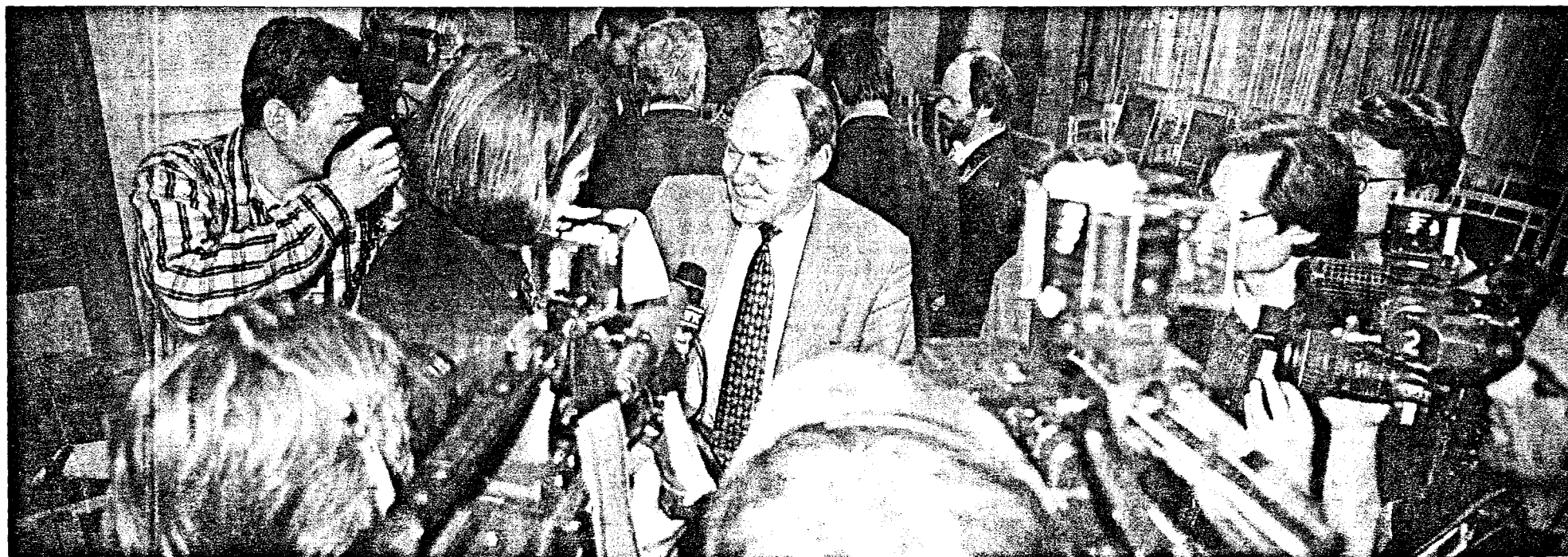
BAKGRUNN • KOMMENTAR

2

*Hadde Hammerstad rett – eller hadde han ikke?
Aftenposten har forsøkt å gå opp den løype av konkrete
påstander Oddmund Hammerstad
etterlot seg i Stortingets høring. Og vi
aner større og mindre problemer med
sannhetsgehalten.*

ODDMUND HAMMERSTAD

Påstand for påstand



HØRING: Oddmund Hammerstad kom med oppsiktsvekkende opplysninger under den åpne høringen i Stortinget i kjølvannet av Lund-kommisjonens rapport.

Foto: NTB

GUNNAR MAGNUS

Under høringen kom tidligere statssekretær Oddmund Hammerstad med sterke påstander om irregulære ting i tilknytning til den militære etterretning og delvis også overvåk-

For å underbygge disse, fremsatte han enkelte mer konkrete påstander, bl.a. om personer og hendelser. Aftenposten har forsøkt å kontrollere disse ved å sjekke relevant dokumentasjon, kontakte personer Hammerstad henviser til og ellers snakke med mulige

sies å være part i saken, har de ikke nødvendigvis lavere troverdighet enn Hammerstad.

Hammerstads hovedpåstander er som følger:
– Det er ikke nasjonal kontroll med de etterretningsdata E-tjenesten samler inn.

Trond Johansen i E-tjenesten hadde mulighet til å utnytte sin sentrale posisjon på irregulær måte gjennom politiske kontakter.

– Rundt okkupasjonsberedskapen Stay behind er det vokst frem private grupper som driver irregulær virksom-

Johansen og tidligere politiinspektør Iver Frigaard i Overvåkingspolitiet.

Hammerstad insinuerte dessuten at Stortingets sikkerhets-sjef Gerrit Løberg overvåker Stortinget, i ledtog med en lo-

Per Ditlev-Simonsen er blant de politikere som «får problemer den dagen man virkelig avdekker alt».

I tillegg kom han med påstander som i større eller mindre grad kan etterrøves. Her føl-

110967

ing og aktivt og over-
ingspolitiet.

og euers snakke med mulige
kilder. Selv om flere kilder kan

E-tjenesten
- Tidligere seksjonssjef

som driver irregulær virksom-
het, dels i kontakt med Trond

sjebror og tidligere forsvarsminister
sa at tidligere forsvarsminister

ger en gjennomgang

SUOKE-TJENESTEN OG TROND JOHANSEN

PÅSTAND: ...det er ikke i sam-
svær med instruks for E-tjenest-
en å la så mye råmateriale gå
rett forbi norske analysesentre og
til amerikanerne ... det alt ve-
sentlige ... Det står til og med
gjengitt i Lund-kommisjonens
rapport hva som er E-tjenestens
instruks ... Og der står det at det
skal være en nasjonal kontroll
med analyse og bearbeiding av
innhentet materiale på norsk
jerd.

FEIL: Lund-rapporten gjengir
ingen instruks. Ifølge pressetals-
mann Erik Ianke i Forsvarets
overkommando finnes det heller
ikke noen instruks, men et plan-
dokument for Forsvaret (som er
konfidensielt). Dette avløste for-
svarssjefens direktiv for E-sta-
ben.

I Lund-rapporten siteres Kar-
stad-utvalget (der Hammerstad
deltok), som mener at norsk del-
tagelse i internasjonalt etterret-
ningssamarbeid har vært styrt
av følgende forutsetning: Alle
innsamlende informasjonen skal
kunne analyseres og vurderes på
norsk hold for de blir frigitt til
samarbeidspartnere.

Utvalgsleder Arne Karstad
skriver i brev til Stortingets kon-
trollkomité at E-
tjenesten hadde
"kontroll over
innsamlende data
og ... kompe-
tansen til å ana-
lysere hva som ble
innsamlert".

Tidligere E-
sjef Jan Inge-
brigtsen sier E-
tjenesten selv
tok seg av mate-
riale som direkte
angikk norsk sikkerhet, mens
amerikanerne fikk annet til ana-
lyse. E-tjenesten visste godt hva
som ble sendt ut av landet, sier
han.

PÅSTAND: ... når det gjelder
elektronisk innhenting (av infor-
masjon), er 70 prosent av de flere
hundre mennesker vi snakker
om, løsarbeidere som har gått på
amerikanske midler.

TROLIG FEIL: Lund-kommis-
jonen skriver at dette var situas-
jonen på slutten av 1960-tallet,
men at amerikansk finansiel
støtte til E-tjenesten i hovedsak
ble avsluttet etter Sovjetunio-
nens oppløsning.

PÅSTAND: «Dere husker kanskje
denne russiske krysserraketten
som kom på avveie en bestemt
nyttårshelg og som landet i nær-
heten av Enaresjøen i Finland...

Det tok vel fire og en halv dag før
man kunne si noe om hva det var-
... Men da det først kom tilbake
fra amerikanerne, kunne vi bl.a.
typebestemme den krysserraket-
ten...

TROLIG FEIL:

Raketten kom
over norsk om-
råde og falt ned i
Finland om nat-
ten 28.12.1984.
Daværende E-
sjef Jan Inge-
brigtsen sier han
ble orientert om
saken neste
morgen og at ra-
ketten var type-
bestemt allere-
de ved 12-tiden. Daværende for-
svarsminister Anders C. Sjaas-
stad bekrefter at han ble infor-
mert samme dag. Trengte man
hjelp fra amerikanerne til ana-
lyse? Ingebrigtsen svarer: - Hvis
det var så dårlig med oss, kunne
vi slutte å drive E-tjeneste.



Jan
Ingebrigtsen

PÅSTAND: «...i disse ukentlige
briefingene vi hadde på Huseby,
var Trond Johansen sentral.»

FEIL: Trond Johansen deltok
ikke på disse briefingene, ifølge
Ingebrigtsen og Sjaastad.

PÅSTAND: Trond Johansen satt
slik til - at han faktisk satt med
hele etterretningsbildet for noen
andre.

BESTRIDES: - Bare tull, sier
Jan Ingebrigtsen. Han forteller
at Trond Johansen sjelden del-
tok på det daglige møtet i E-tje-
nensten, der sjefen for bearbeid-
ing og analyse tegnet et bilde av
situasjonen.

PÅSTAND: Daværende forsvars-
sjef Sverre Hamre var bekymret
over Trond Johansens politiske
vern. «... jeg vet at Sverre Hamre
også diskuterte det med davæ-
rende forsvars-
minister Rolf
Hansen...»

han tok dette opp, og
vi fikk det drøftet
i Karstad-utval-
get.

BESTRIDES:
Hamre er død,
men Rolf Han-
sen skriver i
brev til kontroll-
komiteen at
Hamre ikke tok
opp saken med ham. Arne Kar-
stad skriver: - General Sverre
Hamre uttalte seg aldri negativt
om Trond Johansen i utvalget,
tvert imot.



Sverre Hamre

PÅSTAND: Iver Frigaard inn-
gikk «en direkte avtale» med
«Mossads grensestyrker for å
opplære den
norske bered-
skapstroppen».

TROLIG FEIL:

- Ukjent for meg,
sier Torleiv Vika,
tidligere leder
for beredskaps-
troppen. Willy
Haugli, tidligere
politimester i
Oslo, og Jostein
Erstad, tidligere
overvåkingsjef,
har heller aldri
hørt om noe
slikt. Frigaard
sier han formid-
let en forespør-
sel fra israelerne
om å utveksle er-
faringer, men at
saken ble stop-
pet av Justisde-
partementet.



Jostein Erstad



Iver Frigaard

PÅSTAND: «Mossad/anslyserker-
saken ... var noe Iver Frigaard
drev med på egen hånd og rap-
porterte direkte til Eldring i
Justisdepartementet om...»

DELVIS FEIL: Det er kommet
frem at Frigaard ikke alltid ori-
enterte sine sjef. Men Mos-
sad-saken pågikk i perioden ja-
nuar-septem-
ber 1991,
mens Eldring
ble departe-
mentsråd
først somme-
ren 1991.



Rolf Hansen

PÅSTAND:
«Hvor mange
forsvars-
ministre har hørt
om Stay be-
hind? Rolf Hansen var tydelig-
vis også i villrede, fordi han (et-
ter Meyer-saken) sto frem og sa
at dette hadde ikke noe med
Stay behind å gjøre, hvoretter
han da måtte gå camossagang
og fortelle at det hadde det fak-
tisk... Stay behind -er ukjent
for ... statsråder som sitter som
forsvarsministre».

FEIL: Rolf Hansen har gjort
det klart at han som forsvars-
minister kjente til Stay behind.
Etter at politiet høsten 1978
fant et våpenlager hos Hans
Otto Meyer, har organisasjo-
nen vært offentlig kjent. Han-
sen redegjorde for den i inter-
vju med Aftenposten 18.11.
1978.

Forsvaret og Hansen benek-
tet først at Meyers våpen

stammet fra Forsvaret, men
måtte korrigere dette. Det ble
hele tiden bekreftet at Meyer
hadde vært
tilknyttet
E-tjenesten.

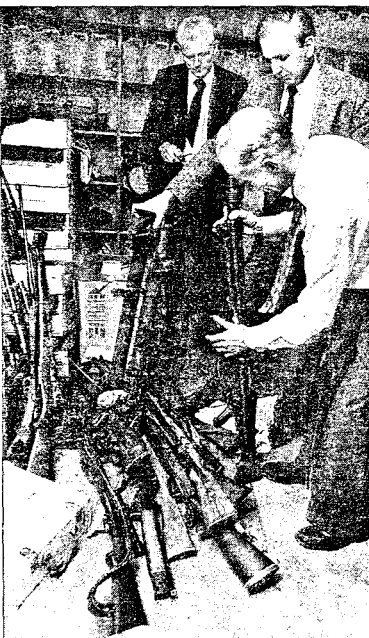


Torleiv Vika



Willy Haugli

Gunnar Hellesten, Johan Klep-
pe, Rolf Hansen, Anders C.
Sjaastad, Johan Jørgen Holst,
Per Ditlev-Simonsen og Jør-
gen Kosmo. Lars Korvald sier
han som statsminister ble ori-
entert, mens Per Borten hev-
der han ikke fikk høre om Stay
behind.



NOVEMBER

Våpeneks-
perter regis-
trere våpene
som ble funnet i
et hjemmelig
rom i tidligere
skipsreder Otto
Meyers hjem.
Foto: NTB

PÅSTAND: Stortingets sikker-
hetssjef Gerrit Løberg «nær-
skryter offentlig an at han har
avgitt troskapsløfte til Stay be-
hind og den tjenesten for allid».

BESTRIDES: Løberg sier han
som politimann har under-
skrevet vanlig taushetserkle-
ring. - Men jeg har aldri sagt til
noen at jeg har avgitt tros-
kapsløfte til Stay behind. Jeg
har aldri vært Stay behind-
agent og aldri avgitt taushets-
løfte til Stay behind.

PÅSTAND: Helge Spilhaug
«bydde ... opp et apparat som
ble brukt fra tid til annen, både
av Trond Johansen og Iver Fri-
gaard, til det de kalte «våte
operasjoner» ... (dvs.) ulovlige
operasjoner, det har med over-
våking og forfølgelse å gjøre,
trakassering».

BESTRIDES: - «Våte opera-
sjoner» i vår terminologi er
drap, sier Frigaard, som av-
viser påstanden. Om Spilhaug
sier han: - Jeg har aldri møtt
ham, aldri snakket med ham,
aldrig konspirert med ham.

PÅSTAND: I den kommisjon
som Stortinget har oppnevnt for
å granske ... skjedde et et inn-
brudd som på en merkelig måte
ble meget raskt henlagt».

UPRESIST:
Innbruddet
fant ikke sted
hos Lund-kom-
misjonen, men
hos Stortingets
kontrollutvalg.
To PC-er ble
stjålet, men var
knappt brukt -
og ikke til føl-
somt materiale,
ifølge utvalgs-
leder Per N. Ha-
gen. Henlagt av
politiet etter
vanlig prosedy-
re, ifølge Lø-
berg.

OM TELEFONAVLYTTING

PÅSTAND: Per Ditlev-Simonsen «kan
konstatere at Trond Johansen og tid-
ligere E-sjef Alf Roar Berg løy for ham»
om avlytting av norske borgere fra Ru-
seløkk-bunkeren

BESTRIDES: Ifølge Ditlev-Simon-
sens forklaring til Nygaard-Haug-ut-
valget sa Berg at han ikke kjente til
slik avlytting, men tok forbehold om
tidligere perioder. Trond Johansen
skulle angivelig ha forsikret at det al-
ri fant sted slik avlytting - noe Lund-
kommisjonen har avdekket at det
gjorde.

Men Ditlev-Simonsen sier nå at re-
feratet var upresist og at Johansens
forsikring gjaldt fra 1961. Lund-kom-
misjonen har ikke funnet indikasjoner
på ulovlig avlytting etter 1961.

PÅSTAND: «Grete Fa-
remo har jo også stått
frem og fortalt om to
personer som plutselig
sto på hennes kontor
og skulle gjøre noe med
sambandet. Hun spør
dem hvor de er ansatt -
jo, de er ansatt i over-
våkingspolitiet, sier
de. Og så sjekker hun
det, men de er ikke an-
satt i overvåkingspoli-
tet, men i E-tjenesten».

TROLIG FEIL: Faremo vil ikke uttale
seg før hørningen. Påstanden beror
trolig på en sammenblanding: I et VG-
intervju sa Faremo at hun hadde truf-
et folk som ikke visste hvilken hem-
melig tjeneste de jobbet for. Mens tid-
ligere justisminister Wenche Frogm
Sællæg har fortalt om en mann som
demonterte telefonen på hennes kon-
tor, og at hun etterpå stilte spørsmål
ved forklaringen.

PÅSTAND: «Stortingets sambandsnett
er knyttet opp til E-tjenesten. Det vet i
hvert fall Hovland i Lund-kommis-
jonen... muligheten er der for å lytte på
grupperom, møterom og representante-
nes kontorer».

BESTRIDES: Torkel Hovland sier det
er teknisk er mulig å anvende høyttal-
lere til avlytting - også de som over-
fører stortingsmøtene til kontorer og
møterom. Men han tilføyer at Lund-
kommisjonen ikke fant en eneste indi-
kasjon på at dette skjedde. Sikker-
hetssjef Gerrit Løberg avviser påstan-
den som blankt tøy.

PÅSTAND: Hammerstad hadde «et
møte med Per Ditlev-Simonsen og en
del andre Høyre-folk, som jeg da fortal-
te hva jeg visste, slik at de kunne være
litt oppmerksomme på ting».

UPRESIST: Ditlev-Simonsen sier:
- Den eneste gang jeg har snakket
med Hammerstad om slike forhold,
var i forlengelsen av et møte på mitt
kontor angående hans arbeid i Råd-
huset. Det var ingen andre til stede.

OM DIVERSE RYKTER

PÅSTAND: Per Ditlev-Simonsen
«har kommet med Trond Johan-
sen i Stortinget for å presentere
ham for ledende politikere, bl.a.
lederen i Høyre».

UPRESIST: Ditlev-Simonsen
sier han ikke kom
med Trond Jo-
hansen til Stor-
tinget, men for-
midlet et ønske
fra denne om
kontakt med
Jan Petersen.
Petersen ble
deretter opp-
ringt av Johan-
sen og hadde et
møte med ham,
bl.a. om omtalen i Høyres bok
om Ap. og makten.

PÅSTAND: «Salameh som disse
Mossad-folkene egentlig skulle ha
tak i (på Lillehammer) ... var i
Bergen under CIA-beskyttelse.
Det visste f.eks. Versto. Og at disse
Mossad-agentene slett ikke skjøt
feil person».

BESTRIDES: Politisk redaktør
Olav Versto i VG sier han fortalte
Hammerstad at han hadde hørt
rykter og teorier om dette.

PÅSTAND: «Ei-
nar Førde kom
til Trond Johan-
sen med blottka-
ke dagen etter
at Lund-kommis-
jonens rapport
var avgradert,
for å feire det at
han på en måte
var frikjent. Det
er de to som
reiste til Mosk-
va sammen, da
f.eks. KGB og
GRU-arkivene ble åpnet for inn-
sikt».

BESTRIDES: Førde sier han var
invitert i fødselsdagsselskap hos
Johansen og ikke hadde med ka-
ke. Han benekter å ha reist til
Moskva med Trond Johansen.

PÅSTAND: Stortingsrepresen-
tant Gunnar Skaug «satt som le-
der for Vest-Finnmark Ap. og job-
bet der oppe parallelt med Ronald
Bye, da han var leder for Øst-
Finnmark Ap. ... du var der oppe
og samarbeidet med E-tjenesten».

FEIL: Skaug sier han ikke var le-
der, men ansatt partisekretær
for Vest-Finnmark Ap. halvannet
år i perioden 1964-65. - Jeg var
overhodet ikke i nærheten av
noen E-tjeneste, sier Skaug.



Per Ditlev-
Simonsen



Grete Faremo



Ronald Bye